

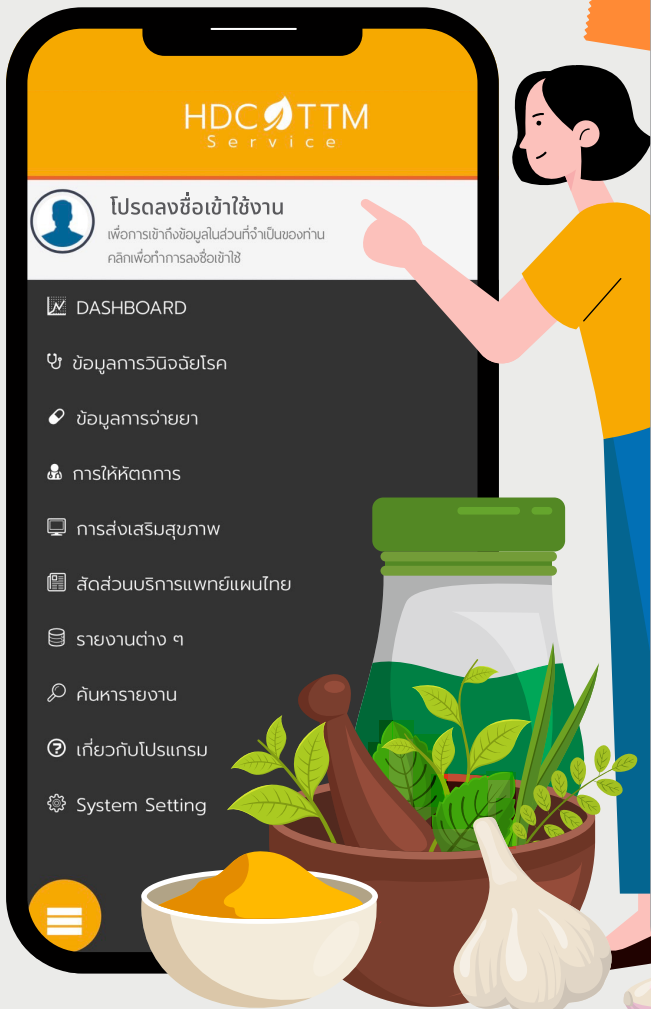

การประเมินระบบกำกับดูแลข้อมูล การบริการแบบ 'เรียลไทม์' สู่การกำหนดนโยบาย 'แพทย์แผนไทย-แพทย์ทางเลือก'

Highlight

- ทุกวันนี้ 'การแพทย์แผนไทย-การแพทย์ทางเลือก' ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงทั้งในและต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ตั้งเป้าหมายเพิ่มสัดส่วนการรักษาอย่างต่อเนื่อง สอดรับกับทิศทางของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการ 'สร้างเศรษฐกิจสุขภาพ'
- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก สธ. ได้ร่วมมือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว (สสจ. สระแก้ว) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สธ. พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันที่ชื่อว่า 'HDC TTM Service' ทำหน้าที่กำกับดูแลข้อมูลการให้บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกแบบเรียลไทม์ได้ทุกที่ ทุกเวลา
- การเชื่อมโยงและอัปเดตข้อมูลในระบบสุขภาพแบบ 'เรียลไทม์' นำไปสู่การกำหนดนโยบายที่เหมาะสม ช่วยตอบสนองความต้องการในแต่ละสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที
- งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาแรกที่นำเสนอการประเมินระบบกำกับดูแลข้อมูลฯ เพื่อถอดบทเรียน และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและใช้งานระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่ช่วยเสริมสร้างระบบกำกับดูแลข้อมูลแบบเรียลไทม์สำหรับการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกให้ยั่งยืน
- ประสบการณ์จากการพัฒนาและใช้งานระบบดังกล่าวของประเทศไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประเทศอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีการให้บริการการแพทย์ทางเลือกอย่างแพร่หลาย

ทำความรู้จัก HDC TTM Service

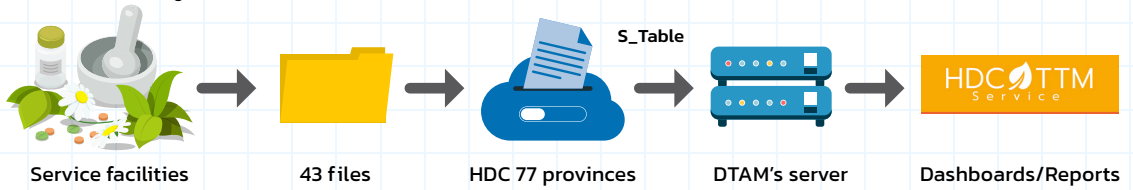

HDC TTM Service เป็นระบบกำกับดูแลข้อมูลแบบเรียลไทม์ในรูปแบบ 'Dashboard' ที่รวบรวมและรายงานข้อมูลการให้บริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกของประเทศไทย โดยผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลจากรายงานใน HDC TTM Service **ไปใช้ตรวจสอบและติดตามการให้บริการ การจัดสรรงบประมาณ รวมถึงการวางแผนการให้บริการการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกในอนาคตได้**

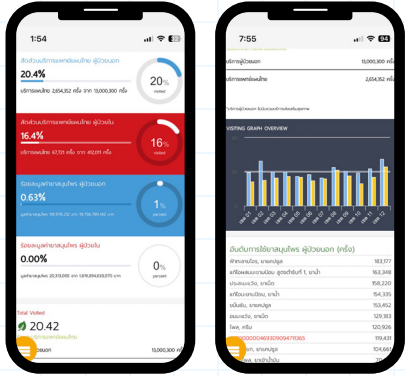
HDC TTM Service ถูกพัฒนามาจากระบบรายงานการให้บริการแบบเดิม หรือ TTM Health Script โดยมีกระบวนการส่งต่อข้อมูลการให้บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกของสถานพยาบาลในเขตสุขภาพต่าง ๆ จากระบบ HDC (Health Data Center) ของ สธ. ในรูปแบบของชุดข้อมูลสรุป (S_tables) **จากนั้นจะนำมาประมวลผล และแสดงข้อมูลออกมาในรูปแบบรายงานข้อมูลการให้บริการ 5 ประเภท** ได้แก่ 1. รายงานข้อมูลการวินิจฉัยโรค 2. รายงานข้อมูลการจ่ายยา 3. รายงานหัตถการที่ให้บริการ 4. รายงานข้อมูลการส่งเสริมสุขภาพ 5. รายงานสัดส่วนบริการแพทย์แผนไทย

นอกจากนี้ยังมีการแสดงข้อมูลในรูปแบบ **Dashboard แบบเรียลไทม์** บนหน้าเว็บแอปพลิเคชัน สามารถใช้งานได้ทางเว็บเบราว์เซอร์ผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต

กระบวนการไหลของข้อมูลการให้บริการทางการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกจากสถานพยาบาลในเขตสุขภาพต่าง ๆ ไปยังรายงานข้อมูลการให้บริการและ Dashboards บนหน้าเว็บแอปพลิเคชัน HDC TTM Service

ตัวอย่าง Dashboards และรายงานข้อมูลการให้บริการบนหน้าเว็บแอปพลิเคชัน HDC TTM Service

1 ข้อมูลการวินิจฉัยโรค

- การวินิจฉัยโรคด้านแพทย์แผนไทย
- อันดับการวินิจฉัยโรคแผนไทย
- การวินิจฉัยโรคด้านแพทย์แผนจีน
- อันดับการวินิจฉัยโรคแผนจีน

2 ข้อมูลการจ่ายยา

- ปริมาณการใช้ยาสมุนไพร
- การใช้ยาสมุนไพรตามกลุ่มอายุ-เพศ
- การใช้ยาสมุนไพร 20 อันดับ
- การจ่ายยาสมุนไพรตามบัญชียาหลัก
- มูลค่าการใช้ยาสมุนไพร

3 หัตถการที่ให้บริการ

- บริการแผนไทย
- นวด อบ ประคบ
- การบริการมารดาหลังคลอดบุตร

4 การส่งเสริมสุขภาพ

- แพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก

5 สัดส่วนบริการแพทย์แผนไทย

- สัดส่วนบริการแพทย์แผนไทย
- สัดส่วนบริการเฉพาะ: สัทธิ UC
- สัดส่วนบริการแพทย์แผนไทย (ไม่รวมส่งเสริม)

จุดเด่น จุดด้อย

- เป็นเว็บแอปพลิเคชันที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์ ซึ่งสามารถเข้าผ่านอุปกรณ์ได้หลากหลาย เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟน และ แท็บเล็ต
- ประมวลผลและแสดงผลเฉพาะข้อมูลการให้บริการที่เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก
- สามารถรายงานข้อมูลภาพรวมและข้อมูลเชิงลึกของการวินิจฉัยโรคการจ่ายยาสมุนไพร หัตถการที่ใช้รักษาโรค บริการส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงข้อมูลสัดส่วนการให้บริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในสถานพยาบาลแต่ละระดับได้
- ข้อมูลในรายงานและ Dashboard บน HDC TTM Service มีการอัปเดตที่ค่อนข้างเรียลไทม์
- ข้อมูลมีความปลอดภัย เนื่องจากไม่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถระบุตัวตนผู้เข้ารับบริการได้

- แอปพลิเคชัน HDC TTM Service ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง มีการประชาสัมพันธ์น้อย ทำให้การเข้าถึงหน้าเว็บแอปพลิเคชันน้อย
- ข้อมูลที่แสดงในรายงานและหน้า Dashboard เน้นเฉพาะข้อมูลเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ
- ยังคงพบข้อผิดพลาดและไม่สมบูรณ์ในรายงาน ซึ่งแสดงให้เห็นเป็นตัวอักษรสีแดง หมายถึง ข้อมูลดังกล่าวไม่ตรงกับฐานข้อมูล HDC ของกระทรวงสาธารณสุข
- ข้อผิดพลาดที่พบอาจเกิดจากการตรวจสอบความถูกต้องของการป้อนข้อมูลก่อนอัปโหลดข้อมูลเข้าสู่ระบบ ระบบ HDC TTM Service ทำให้เกิดข้อผิดพลาดดังกล่าวได้
- ไม่มีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในรายงานและ Dashboard มีการอัปเดตล่าสุดเมื่อไหร่ และมีแหล่งที่มาของเพิ่มข้อมูลมาตรฐานใด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบ HDC TTM Service

แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

ด้านเทคโนโลยี

- ระบบจัดการข้อมูลที่ดี: ความทันเวลาของการรายงานข้อมูล
- คุณภาพของข้อมูล: ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความเหมาะสมของข้อมูล และข้อมูลสามารถนำไปใช้งานได้จริง
- ระบบเชื่อมต่อกับฐานข้อมูล
- ความเร็วในการส่งข้อมูล และการประมวลผล
- ความโปร่งใสของข้อมูล

ด้านมนุษย์

- ทักษะและความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง: ทักษะในการป้อนข้อมูลและการใช้งานระบบ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- ภาระงานของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านไอที
- การสื่อสารกันภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน
- การสร้างแรงจูงใจให้ใช้งานระบบ: เชื่อมโยงเข้ากับระบบประเมินผลการทำงานของบุคลากร และนำเสนอข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริการ
- การนำข้อมูลไปใช้ในเชิงบริหารองค์กร
- คำติชมและความคิดเห็นของผู้ใช้งานระบบ

ด้านองค์กร

- ความร่วมมือระหว่างองค์กร การสนับสนุนจากผู้นำองค์กร นโยบายจากฝ่ายผู้บริหาร และความต่อเนื่องของนโยบาย
- การประชาสัมพันธ์
- การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับระบบ
- การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้งานระบบ
- การจัดสรรงบประมาณสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาาระบบ

ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบ

แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1

ปัญหาและอุปสรรคเชิงระบบ/โครงสร้าง

- ข้อมูลในรายงานและ Dashboard ของ HDC TTM Service ยังมีการอัปเดตที่ล่าช้ากว่าข้อมูลในระบบ HDC สร. ประมาณ 24 ชั่วโมง ซึ่งเป็นไปตามรอบการส่งต่อข้อมูลของ สร. ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้การส่งต่อข้อมูลมีความล่าช้าเพิ่มเติม อาจมาจากการบันทึกข้อมูลจากหน่วยบริการย่อยที่มีความล่าช้า ส่งผลให้ระบบการส่งต่อข้อมูลไปยังระบบ HDC มีความล่าช้าตามไปด้วย หากเจ้าหน้าที่ผู้ป้อนข้อมูลมีการแก้ไขข้อมูลก็อาจมีผลต่อการอัปเดตข้อมูลในรายงานและ Dashboard ของ HDC TTM Service ได้
- การรายงานข้อมูลบางส่วนในระบบยังไม่อัปเดต และยังขาดการรายงานข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการรักษาทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เช่น การใช้กัญชาทางการแพทย์ การแพทย์ และความปลอดภัยของยา
- รูปแบบการค้นหาข้อมูลในรายงานบนระบบยังมีการเข้าถึงที่ยุ่งยากและซับซ้อนอยู่ ไม่สามารถค้นหาได้รวดเร็ว
- ระบบยังขาดความเชื่อมโยงกับตัวชีวิตที่ใช้สำหรับการประเมินผลการทำงานของบุคลากร

2

ปัญหาและอุปสรรคเชิงบุคคล

- เจ้าหน้าที่ยังขาดความเข้าใจและความชำนาญในการกรอกข้อมูลหรือการนำข้อมูลจากระบบไปใช้ ทำให้มีปัญหาในการป้อนข้อมูลเข้าสู่ระบบ
- ข้อจำกัดของจำนวนบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้านระบบไอที ทำให้ไม่สามารถแก้ไขหรือพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันให้ตรงตามความต้องการได้อย่างทันทั่วถึง
- บุคลากรส่วนใหญ่ โดยเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่นยังไม่รู้จักระบบ HDC TTM Service ทำให้มีการใช้งานระบบดังกล่าวในบางกลุ่มเท่านั้น ส่งผลให้การใช้งานระบบมีความจำกัด ไม่แพร่หลายและไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

บทเรียนจากการใช้ระบบ HDC TTM Service ในประเทศไทย

- จากการศึกษาพบว่า บุคลากรรายงานข้อมูลการใช้บริการแพทย์แผนไทยตามระเบียบของ สธ. อยู่แล้ว หากมีการรายงานข้อมูลเพิ่มเติมตามนโยบายที่เปลี่ยนแปลง ควรมีระบบรายงานและกำกับดูแลข้อมูลการบริการเดียว ไม่พัฒนาซ้ำซ้อนและควรปรับปรุงระบบที่มีอยู่ให้มีข้อมูลที่ครบถ้วน ตอบโจทย์ต่อการใช้งานจริง
- ควรมีการสอบถามผู้ใช้งานเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการต่อฟังก์ชันการทำงานของระบบ โดยสอบถามทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องผ่านการประชุมหรือมีช่องทางให้แสดงความคิดเห็น (Feedback) เพื่อให้ทีมผู้พัฒนาสามารถพัฒนาระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งาน
- ข้อมูลในระบบควรเชื่อมโยงกับข้อมูลการเบิกจ่าย เพราะจะส่งผลให้ข้อมูลมีความอัปเดตและมีการรายงานอย่างสม่ำเสมอ
- ข้อมูลในระบบต้องมีความเชื่อมโยงกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ปฏิบัติงานได้ถูกต้อง ครบถ้วน
- ควรมีการตรวจสอบรหัสยา และรหัสการวินิจฉัยโรคเพื่อสร้างมาตรฐานของแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกในทุกระดับของสถานพยาบาลและส่วนกลาง เพื่อให้องค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีความทันสมัยไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาของแพทย์แผนปัจจุบัน หากมีการกำกับกับการบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบให้เป็นมาตรฐาน โดยใช้รูปแบบ (Template) ในกรบันทึกข้อมูลเดียวกัน จะทำให้ส่วนกลางสามารถนำข้อมูลไปใช้คำนวณตัวชี้วัดได้สะดวก
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ใช้งานระบบที่มีความต่อเนื่องทุกปีและจัดอบรมให้ความรู้ในการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ
- ผู้นำองค์กรต้องกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นประโยชน์ของการใช้ระบบ ให้บุคลากรผู้ใช้งานมีความรู้ ความสามารถในการใช้โปรแกรมและเทคโนโลยีได้ และต้องมีการมอบหมายภาระงานของบุคลากรผู้ป้อนข้อมูลให้เหมาะสม
- นโยบายที่สนับสนุนการใช้งานระบบต้องมีความต่อเนื่อง เพราะมีผลต่อการพัฒนา ปรับปรุง และสนับสนุนเชิงงบประมาณ เช่น ให้บุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านไอทีมาสนับสนุน เป็นต้น
- ควรมีการต่อยอดระบบกำกับดูแลข้อมูลแบบเรียลไทม์ในระบบรายงานการบริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในประเทศไทยนี้ให้เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลสำหรับเก็บองค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก รวมไปถึงการแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์พื้นเมือง และองค์ความรู้เกี่ยวกับการรักษาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นที่มีการรายงานข้อมูลการให้บริการนั้น ๆ และนำข้อมูลบริการด้านการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกในระบบ HDC TTM Service มาพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ในการพัฒนาระบบสุขภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปรับใช้ในบริบทประเทศอื่น ๆ

เชิงนโยบาย

- ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้กำหนดนโยบาย เพื่อให้สามารถกำหนดเป็นนโยบายสำหรับการพัฒนาและใช้งานระบบกำกับดูแลข้อมูลแบบเรียลไทม์ในระบบรายงานการบริการทางการแพทย์แผนโบราณในประเทศตนเองได้โดยเฉพาะ
- หากการรายงานข้อมูลเข้าสู่ระบบรายงานการให้บริการสัมพันธ์กับการเบิกจ่ายค่าตอบแทนจูงใจตามผลงาน (Incentive) ของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน อาจจะช่วยให้มีการรายงานเข้าสู่ระบบอย่างสม่ำเสมอและมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลในระบบมากขึ้น

เชิงปฏิบัติ

- ควรเตรียมระบบโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต รวมถึงระบบฐานข้อมูลให้พร้อมและเหมาะสมกับการใช้งานจริงในบริบทของประเทศ
- การรายงานข้อมูลการให้บริการของสถานพยาบาลทุกระดับในประเทศต้องมีมาตรฐานที่เหมือนกัน
- ต้องมีบุคลากรด้านไอทีที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สำหรับการพัฒนาและบำรุงรักษาระบบ
- ควรมีการสำรวจความต้องการและความคิดเห็นของผู้ใช้งานเพื่อพัฒนาระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการมากที่สุด

เกี่ยวกับการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาและการใช้งานเว็บแอปพลิเคชัน HDC TTM Service จำนวนทั้งสิ้น 26 คน โดยแบ่งผู้สัมภาษณ์ออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. กลุ่มผู้พัฒนาโปรแกรม 2. กลุ่มผู้ใช้โปรแกรม 3. กลุ่มผู้ป้อนข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาด้วยการ 1. ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ HDC TTM Service และกรอบแนวคิดการประเมินระบบสารสนเทศสุขภาพทั้งในและต่างประเทศ 2. พัฒนารอบแนวคิดของงานวิจัย 3. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาและการใช้งานระบบ HDC TTM Service 4. นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็น (Thematic analysis) ตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย 5. จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เพื่อนำเสนอโครงร่างงานวิจัยและขอข้อเสนอแนะ และครั้งที่ 2 เพื่อนำเสนอผลการศึกษาและขอข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาระบบนี้ต่อไปในอนาคต 6. จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

สแกน QR code เพื่อติดตามงานวิจัย

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "กรณีศึกษาระบบกำกับดูแลข้อมูลแบบเรียลไทม์ในระบบรายงานการบริการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในประเทศไทย (Case study of the real-time monitoring system of Thai Traditional and Alternative Medical (TTM) Services in Thailand)"

โดย กานต์ชนก ศิริสอน, เบญจมาพร เอี่ยมสกุล, ชญาพัช ราชาดัน, Manilung Nalongsack, ดร. ภญ.อัญชลี จุฑะพุทธิ, Saudamini Vishwanath Dabak และ รศ. ดร.วรรณฤดี อิศรานิวินัยชัย

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก WHO South-East Asia Regional Office (องค์การอนามัยโลก สำนักงานประจำภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออก)

ผู้เขียน

เบญจมาพร
เอี่ยมสกุล

กานต์ชนก
ศิริสอน

ชญาพัช
ราชาดัน

ดร.ภญ.อัญชลี
จุฑะพุทธิ

ท่านที่สนใจรับ Policy brief ฉบับ PDF

สมัครได้ที่ comm@hitap.net

โดยระบุชื่อ-อีเมล เพื่อจัดส่ง

หรือดาวน์โหลด Policy brief ฉบับอื่น ๆ

ได้ที่ <https://www.hitap.net/resources/downloads>

ติดต่อ:

โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP)

อาคาร 6 ชั้น 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์: 0-2590-4549, 0-2590-4374-5

โทรสาร: 0-2590-4369

อีเมล: comm@hitap.net

เว็บไซต์: www.hitap.net

งานนี้ได้รับอนุญาตภายใต้
ครีเอทีฟคอมมอนส์ แสดงที่มา
ไม่ใช่เพื่อการค้า ไม่ดัดแปลง

HITAPTHAILAND

HITAP_THAI

HITAP THAI

HITAP.NET

